

ΠΑΝΙΟΝΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ: ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ

Ένα μεγάλο περιφερειακό Συνέδριο, όπως είναι το Πανιόνιο, είναι ανάγκη να απαντά στις ανάγκες και στις εξελίξεις που συντελούνται στην επιστημονική κοινότητα που το στηρίζει. Οι πρόοδοι που συντελούνται σε θεωρητικό και ερευνητικό επίπεδο πρέπει να αποτυπώνονται στις εργασίες του και στα *Πρακτικά* του.

Για να πληρωθούν αυτοί οι όροι, οι οργανωτικές, οι επιστημονικές και οι εκδοτικές επιτροπές των Συνεδρίων δεν είναι φρόνιμο να έχουν μόνο διεκπεραιωτικό χαρακτήρα. Πρέπει να γνωρίζουν το σύνολο της επτανησιακής επιστημονικής παραγωγής και να συντάσσουν τους καταλόγους των προσκαλούμενων συνέδρων ενόψει του δημοσιευμένου και του ετοιμαζόμενου επιστημονικού έργου (μεταπτυχιακές και διδακτορικές έρευνες, εν εξελίξει ερευνητικά έργα και προγράμματα).

Με τα πολύ χαλαρά κριτήρια που εφαρμόζονται για τη σύνταξη του πίνακα αποδεκτών των προσκλήσεων για συμμετοχή στα Πανιόνια Συνέδρια φτάνουμε τώρα στον αριθμό 800, ενώ οι δυνατότητες οργάνωσης μιας επιστημονικής συνάντησης «μέγεθος εχούσης» δεν φαίνεται να ξεπερνά τους 200 συνέδρους με ανακοινώσεις. Οι δυνατότητες οργάνωσης είναι δύο:

1. Η Επιστημονική Επιτροπή του Συνεδρίου αποφασίζει τη θεματολογία του και προσδιορίζει τις επιμέρους ενότητες που θα εξεταστούν, ορίζοντας και τον αριθμό των ανακοινώσεων που απαιτούνται αλλά και χωρούν στον διαθέσιμο χρόνο της ενότητας, προσπαθώντας να περιλάβει θέματα που δεν έχουν ερευνηθεί επαρκώς και αποτελούν κενά και «σιωπές» της επτανησιολογίας ή θέματα που έχουν ερευνηθεί σημαντικά και οι δημοσιευμένες μελέτες επιτρέπουν να επιχειρηθεί μια συλλογική προσέγγιση που θα αναδείξει το θέμα και θα επιτρέ-

Εισήγηση στην ομώνυμη συζήτηση-στρογγυλό τραπέζι, που οργανώθηκε στο πλαίσιο του Η' Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου, Κύθηρα 21-25 Μαΐου 2006. Η εκδοτική επιτροπή του Συνεδρίου δεν περιέλαβε τις εισηγήσεις του στρογγυλού τραπεζιού στα *Πρακτικά* που θα εκδοθούν το 2009.

ψει την υπέρβαση των συντελεσμένων διερευνήσεών του. Η Επιστημονική Επιτροπή (η οποία γίνεται γνωστή στους υποψήφιους συνέδρους από την πρώτη εγκύκλιο και μπορεί να αποτελείται από υπο-επιτροπές κατά χρονολογικές ή θεματολογικές ενότητες) θα πρέπει να επιλέξει ποιες από τις δηλώσεις συμμετοχής θα γίνουν δεκτές με βάση τον τίτλο, την περίληψη και την επιλογή ενότητας αλλά και το προηγούμενο έργο του υποψήφιου συνέδρου.

2. Υπάρχει και ο άλλος τρόπος. Η Επιστημονική Επιτροπή του φορέα που οργανώνει το Συνέδριο να επιλέξει με ευθύνη της τα θέματα και τις ενότητες του Συνεδρίου και τους άξιους να τα καλύψουν, να επιλέξει τους συντονιστές των ενοτήτων που θα συνεργαστούν με τους συνέδρους κάθε ενότητας και με προσυνεδριακές συναντήσεις θα επιτύχουν το συντονισμό των αλληλοσυμπληρούμενων συμβολών.

Οι μεγάλες διοργανώσεις διακρίνονται για τη χαλαρότητα και τις άνισες συμβολές. Η έλλειψη συνδετικού ιστού στα τμήματα και στις ενότητες, σε συνδυασμό με τις προσωπικές προτιμήσεις των ανακοινώσεων και όχι των ενοτήτων που καθένas επιλέγει να παρακολουθήσει, δημιουργεί ρευστότητα στο ακροατήριο από τις διαρροές και τις εισροές, που παρατηρούνται στην αίθουσα, από ανακοίνωση σε ανακοίνωση. Αυτό αδυνατίζει τις ικανότητες του ακροατηρίου να συζητήσει τα ποικίλα ή και άσχετα μεταξύ τους θέματα, γι' αυτό και η συζήτηση γίνεται ξεχωριστά για κάθε εισήγηση και κυριαρχεί η περιπτώσιολογία.

Το πρόβλημα της ποιότητας των ανακοινώσεων που παρατηρείται στις μεγάλες συνεδριακές οργανώσεις έχει πολλές αιτίες: Όλο και λιγότερο ακούγεται το ερώτημα «τι νέο προσφέρει αυτή η ανακοίνωση στην επιστήμη», με αποτέλεσμα ο αυτοέλεγχος του ίδιου του συνέδρου να ατονεί και οι ανακοινώσεις να έχουν αντικείμενα μικρού χρονικού και τοπικού αναπτύγματος. Η περιπτώσιολογία είναι σε βάρος της συνθετικής εξέτασης, της γενίκευσης και της θεωρητικής επεξεργασίας. Οι μέτριες ανακοινώσεις, με θέματα και επεξεργασίες που θυμίζουν τοπικά συνέδρια, δίνουν τον τόνο, ενώ ο διάλογος μετατρέπεται σε ερωτήσεις που κάποτε προέρχονται και από άγνοια του αντικειμένου, τις οποίες ακολουθούν απαντήσεις έκθεσης των γνωστών, ενώ απουσιάζουν όλο και περισσότερο οι κριτικές θέσεις του ακροατηρίου, που θα αποτελούσαν συμβολή στα εξεταζόμενα θέματα και φαινόμενα.

Για να πάνε καλύτερα τα Πανιόνια Συνέδρια, πρέπει οι οργανώτριες εταιρείες να έχουν δημοκρατική λειτουργία και εσωτερική επιστημονική δραστηριότητα (έκδοση περιοδικού, οργάνωση ειδικών συμποσίων, που θα ξεκινούν από τα τοπικά θέματα και φαινόμενα, αλλά θα αναζητούν τις επτανησιακές ή τις ευρύτερες διαστάσεις τους).

Γνωρίζω, βέβαια, ότι οι μεγάλες συναντήσεις της επιστημονικής μας κοινότητας και μάλιστα χωρίς φραγμούς, που αναγκαστικά καταλήγουν σε αποκλεισμούς και αυτοαποκλεισμούς, είναι από τις χαρές και τις ανθρωπινότερες μέρες για το συλλογικό μας σώμα. Αλλά, ευτυχώς, γίναμε πολλοί και ίσως πέρασε ο

καιρός που τα Συνεδριά μας ήταν πολιτιστικά γεγονότα για τις κοινωνίες των νησιών μας. Είναι σίγουρο ότι όλοι δεν μπορούμε να είμαστε με ανακοινώσεις σε όλα τα Πανιόνια Συνέδρια. Αν τα Πανιόνια Συνέδρια αποκτήσουν σταθερή περιοδικότητα και συγκαλούνται κάθε 5 ή 4 χρόνια, τότε στη σταδιοδρομία κάθε ερευνητή αντιστοιχούν 7 ή 8 Συνέδρια. Σε κάποια από αυτά η θεματολογία τους θα έχει αντιστοιχία με τα δικά του ερευνητικά θέματα και τότε θα μπορέσει να καταθέσει την πρότασή του ως υποψήφιος σύνεδρος. Πάντα υπάρχει το θέμα των «αντικειμενικών» κρίσεων των επιστημονικών επιτροπών. Και πάντοτε θα κρίνονται οι επιλογές των εταιρειών που τις ορίζουν, αλλά και οι δικές τους κρίσεις, αρκεί να εξασφαλίζεται η διαφάνεια και οι κρίσεις να είναι αιτιολογημένες. Τα Συνέδρια είναι μέσα για την ανάπτυξη και το βάθεμα των σπουδών μας. Οι αξιολογήσεις και οι κρίσεις για την πρόσληψη και την εξέλιξη στα ερευνητικά ιδρύματα και στα πανεπιστήμια οδηγούν στην ανάγκη πιστοποιήσεων ότι οι δημοσιεύσεις στις οποίες καταλήγουν οι ανακοινώσεις στα *Πρακτικά* πρέπει να πληρούν τους αντίστοιχους όρους που θα δεχόταν ένα περιοδικό με κριτές. Άλλο ένα καθήκον, λοιπόν, για τις εκδοτικές επιτροπές που πρέπει να διαβάζουν τα τελικά κείμενα των ανακοινώσεων και να συνεργάζονται με τους συγγραφείς τους για τη βελτίωσή τους και την καλή τυπογραφική τους μορφή.

Υπάρχει πάντα το ζήτημα της διεθνικότητας των Πανιονίων Συνεδρίων. Υπάρχουν θεματολογίες και περίοδοι του επτανησιακού παρελθόντος για τη μελέτη των οποίων η παρουσία ξένων ερευνητών είναι απαραίτητη. Με ουσιαστικά, λοιπόν, κριτήρια πρέπει να προσκαλούνται οι ξένοι και να εντάσσονται ισότιμα στις θεματολογίες των Συνεδρίων. Καλό θα ήταν να υπάρχουν προσκλήσεις και σε μη επτανησιολόγους ξένους, που θα μπορούσαν να συνεισφέρουν σε θεωρητικό επίπεδο ή να παρουσιάσουν παραδείγματα που θα μπορούσαν να θεωρηθούν παράλληλα προς το επτανησιακό. Τα τεχνικά, βέβαια, προβλήματα από την παρουσία ξένων μη ελληνομαθών πολλαπλασιάζονται: τουλάχιστον στις θεματολογίες που μετέχουν πρέπει να υπάρχει ταυτόχρονη μετάφραση.

Είναι ανάγκη οι επτανησιακές επιστημονικές εταιρείες να αναλάβουν τη σύνταξη της απογραφής της βιβλιογραφικής παραγωγής για κάθε νησί κατά την τελευταία τριακονταετία, να την ενημερώνουν κάθε χρόνο και να τη διαθέτουν σε ηλεκτρονική, ίσως και σε έντυπη μορφή. Η τελευταία επτανησιακή βιβλιογραφία καλύπτει την περίοδο από το Γ΄ ως το Δ΄ Πανιόνιο Συνέδριο. (Π. Μοσχονά – Γ. Τσουτςου-Δημοπούλου, «Ιόνια Ιστορική Βιβλιογραφία 1965-1978», *Κερκυραϊκά Χρονικά*, 25 [1981], σ. 11-83, λήμματα 907· Έλλη Γιωτοπούλου-Σισιλιάνου, «Προσθήκες στην Ιόνια Ιστορική Βιβλιογραφία 1965-1978», *Δελτίο Αναγνωστικής Εταιρείας Κερκύρας*, 22 [1988], σ. 129-175, λήμματα 542).

Κατά τα τελευταία 30 χρόνια οργανώθηκαν 5 Πανιόνια Συνέδρια και η χρονική απόσταση από Συνέδριο σε Συνέδριο ήταν από 4 ως 11 χρόνια. Ίσως τα 5 χρόνια να είναι η καλύτερη επιλογή με δέσμευση ότι επιτέλους θα αποκτήσουν στα-

θερή περιοδικότητα και η οργανώτρια εταιρεία θα είναι δεσμευμένη να εκδίδει τα *Πρακτικά* πριν από την οργάνωση του επόμενου Συνεδρίου.

Υπάρχει μπροστά μας η διπλή επέτειος του 2014: 150 χρόνια από την Ένωση και 100 χρόνια από το Α΄ Πανιώνιο. Ο ουσιαστικός εορτασμός για την επιστημονική μας κοινότητα θα ήταν η οργάνωση Πανιονίου Συνεδρίου στην Κέρκυρα αλλά και προσυνεδριακών αυτοτελών συμποσίων σε όλα τα νησιά, που θα δώσουν τη δυνατότητα πολλαπλών προσεγγίσεων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο και θα προκαλέσουν συζητήσεις, που θα βοηθήσουν ίσως για καλύτερους σχεδιασμούς και των Πανιονίων Συνεδρίων και των επτανησιακών σπουδών. Να το πω απλούστερα: Το 2014 να οργανωθεί στην Κέρκυρα Πανιώνιο Συνέδριο και ένα μέρος των εργασιών του να έχει θέμα «150 χρόνια επτανησιακές σπουδές», ενώ το 2010, αν δεν αποφασιστεί να οργανωθεί Πανιώνιο Συνέδριο σε άλλο νησί, με προτεραιότητα στους Παξούς, οπότε θα μπορούσε να επιλεγεί το έτος 2012, για να οργανωθούν σε όλα τα νησιά προσυνέδρια, που θα περιέχουν την ίδια ενότητα για κάθε νησί, π.χ. «150 χρόνια επτανησιακές και κυθηραϊκές σπουδές», και να πλαισιωθούν με αναδρομικές εκθέσεις μουσειακού χειρόγραφου, αρχαιακού, έντυπου και φωτογραφικού υλικού, σύνταξη βιβλιογραφιών κ.λπ., με τα παραδοσιακά αλλά και τα ηλεκτρονικά μέσα δημοσιότητας. Θα ήταν μια ωφέλιμη άσκηση για τα μουσεία, τις βιβλιοθήκες, τα αρχεία, τις εταιρείες, τους φορείς γενικά αλλά και τις ομάδες και τους ερευνητές για να κατανοήσουν και να αναστοχαστούν πάνω στην εκατόχρονη πορεία των επτανησιακών σπουδών, ξεκινώντας από την τοπική διάσταση, για να εισφέρουν στην πανηγυρική, μακάρι και ουσιαστική, περιφερειακή συνάντηση του 2014, στο Ι΄ Πανιώνιο Συνέδριο.